

Sådan var det dengang

Om at være ude "at tjene"!
Hårdt arbejde - lange dage!
Ingen tekniske hjælpemidler!
Lille løn!

Formålet med min beretning om forholdene i fyrrerne er at fortælle vore unge og efterkommere, hvorledes en ung piges arbejdsdag forløb dengang. Hvorledes man måtte arbejde.

Men denne plads var absolut intet særtilfælde, således var det blot, det var fælles for alle og ganske almindeligt dengang. Eftersom dette foregår i et af byens store bagerier, var der selvsagt mere "at gøre" her end i direktørens villa, men betingelserne var på mange måder ens for den unge pige.

Dagene startede for mig kl. 6.00, enten det var hverdag eller søndag, for ingen kunne få morgenmad overhovedet, før der var tændt op i det sorte komfur. Om vinteren var der hundekoldt alle vegne, så også kaminen i stuen skulle ordnes. Men hurtigt buldrede kvaset i komfuret, og den store blå kedel kogte til kaffe og the, og havregrøden blev klar.

Dengang var det helt almindeligt med "folkehold", dvs. alle der arbejdede fra lærlinge til ekspeditrice boede og spiste her. Så udover familien, som i dette tilfælde bestod af 6 personer, var vi 4, der arbejdede der hver dag. Så det var ret mange personer, hvis man tænker på, at det ikke "kun" var mad og opvask, men rengøring af de ansattes værelser og naturligvis familiens bolig plus enhver form for tøjvask til 10, hvoraf 2 var børn.

Alene gammeldags rengøring var langsommelig og besværlig. Først fejede man, derefter måtte man jo støve af, for nu havde kosten hvirvlet alt støvet op i rummet, og til sidst men ikke hurtigst vaskede man gulvet liggende på knæene, for med en gulvskrubbe ville panelet og bordben blive sjasket til, og det ser ikke godt ud.

Og der var mange rum at holde hver dag, selvom vi arbejdere boede 2 på værelserne. Mange senge at rede og servantestel at vaske af. I dag har vi tæpper overalt og en støvsuger til at gøre arbejdet. Dengang var man heldig, dersom bare stuen var belagt med linoleum eller havde parketgulv, så blev disse "moppet" i stedet for vasket, og vi kunne engang imellem spare knæene.

Storvasken var også streng at komme igennem, selvom vi havde en vaskekone til at hjælpe os. Dagen før blev det snavsede tøj "sat i blød" i vand tilsat soda for at løsne snavset. Næste morgen tidlig tændte jeg op under gruekedlen for at kunne koge tøjet heri, dog først var det altså skrubbet enten i vuggevaskeren eller på vaskebrættet. Det eneste hjælpemiddel vi havde, var en håndtrukket vridemaskine, og alene at stå hele dagen og trække den var hårdt.

Men alene tanken om sengetøj til 10 mennesker gør mig varm endnu i dag, det var utroligt stort og tungt at bakse med, vel nok også fordi alting var af bomuld og ikke som i dag, hvor vi har meget lettere ting. Desforuden skulle alt stryges eller rulles, når det igen var tørt. Når jeg i dag tænker på mine vaskemuligheder, var det et fantastisk slid, inden alt det tøj igen var lagt på plads, og mange aftener brugt derpå.

Til de store dage hørte også slagtedagen. At man fedede grise op, var naturligvis praktisk med den store husholdning, men der var vel også en del brød tilovers, som grise kunne æde. Ligesom til andre gøremål dengang var alt håndarbejde, selv tarmene til medister og blodpølser rensede vi selv. I mange timer trak jeg kødhakkemaskinen for bagefter at ælte farsen til både medister og spegepølser i lange baner. Alt mad og pålæg blev hjemmelavet, nedsaltet, henkogt eller smeltet ned under fedt. Man opbevarede tingene anderledes end i dag, men også under langt større arbejdsindsats. I dag har vi jo teknikken til at hjælpe os til yderste detalje.

Eftersom det var et bageri jeg tjente i, var alt forbrug hertil af gelé og syltetøj også hjemmelavet. Så det betød, at jeg hver dag om sommeren efter middagen og opvasken, måtte tage i frugthaven resten af eftermiddagen, indtil jeg skulle tilberede aftensmad. Efter den kunne jeg så gå i gang med skylning af dagens høst til den lå under sukkeret i de store lurfade. Næste morgen kunne fruene så starte på kogningen og slutte processen med at hælde det hele på glas og krukker, inden vi over middag startede forfra.

Jo, når jeg rigtig tænker efter, syntes jeg hele sommeren gik med at sylte. Startende først på sommeren med æblegeléen og sluttede om efteråret med de syltede brombær. Og på disse dage var arbejdstiden hver aften altid til kl. 22.00. Det var en lang dag for en ung pige på 17 år, men det tænkte jeg blot ikke videre over, og der eksisterede ikke, som i dag, en ret

til at klage eller kræve, man tog tingene, som de kom, ydede sit bedste og var pligtopfyldende til mindste detalje.

Som man af det ovennævnte kan forstå, var fritiden yderst sparsom dengang. Hver fjerde søndag, når jeg var færdig i køkkenet over middag, og dvs. at også denne dag skulle gulvet vaskes og komfuret ”slibes”, så klokken blev let 14.00, før jeg var færdig til at holde fri, og det var så alt, der kunne blive én gang om måneden. Derudover fik jeg én aften om ugen et par timer, for under alle omstændigheder skulle jeg være hjemme kl. 22.00.

Men jeg må have lov at fortælle om dette ”at slibe” komfuret, for jeg tror at det var ret enestående. I alle tilfælde har jeg aldrig set det andre steder. Om en korkklods svøbte jeg et stykke smergellærred, og med dette blev komfurpladen slebet, så den var fin og blank som nyt stål. Det var et kæmpearbejde, men ih hvor var det flot. Dette slibearbejde blev gjort hver dag, ellers var det blot endnu værre næste dag, for med det samme, der blev tændt op, blev ringene mørke igen.

Men hvilken 17-årig ville i dag nøjes med én aften om ugen og en søndag eftermiddag om måneden som fritid og ellers arbejde resten af tiden, og var jeg ikke hjemme i seng kl. 22.00 vankede der, for jeg skulle være frisk til næste dags gøremål. Der var dengang ikke tid og energi til at lave så mange numre som i dag, i det hele taget havde vi en helt anden indstilling til mange ting, synes jeg.

Men det var en fantastisk god læreplads for unge piger, hvilket jeg bestemt siden har haft megen gavn af. Alt var jo repræsenteret her, som jeg senere har fået brug for, og arbejde har ingen nogensinde taget skade af. Men at tænke sig nutidens unge blive budt så meget arbejde og så lidt fritid til en løn af kr. 35,00 om måneden, finder jeg umuligt.

Et par ting kan jeg huske priser på i forhold til det jeg tjente: En anorak købte jeg for kr. 40,00, den var syet af faldskærmsstof, som var ganske tyndt. Men end ikke den kunne jeg så få for en månedsløn, for slet ikke at tale om en meget flot sort kåbe af heluldent stof, noget ganske uhørt under krigen, som jeg var så heldig at købe hos Poul Larsen og Carl Sørensen til en pris af kr. 280,00.

Ellers var tøj lavet af ”celluld”, men hvad celluld egentlig var lavet af, ved jeg ikke, det var blot noget forfærdeligt kradsende stof at have på. Det jeg

vil med disse tal er at sige, at man dog ikke i dag skal arbejde mere end en måned for at få et stykke overtøj.

Da jeg var ung var det almindeligt, at unge piger blev sendt et år eller mere i huset "for at lære husførelse", inden man startede på en uddannelse. Men rent faktisk findes disse pladser ikke mange steder i dag, selvom de unge piger havde lyst til det. De få steder man ønsker at antage dem, har fruen et udejob, og de bruges mest som barnepiger.

Foråret 1990.
Rigmor Nielsen